

Dordrecht – Een lust voor het oog

Inleiding

In de cursus Dordtologie wordt ruime aandacht besteed aan de historie van Dordrecht, waarbij onder andere thema's als landschapshistorie, economie, religie en schilderkunst zijn behandeld. De cursus leert ons dat de oudste stad van Holland erg rijk is aan historische schatten. In de binnenstad getuigen vele oude panden hiervan. Tal van monumentele bezienswaardigheden heeft deze stad te bieden en vooral de verhalen daarachter voeden mijn nieuwsgierigheid.

Voor mij als jonge cultuurambtenaar met Sociologie en culturele studies als achtergrond is deze cursus uiterst interessant. Daarnaast ben ik geboren en getogen in Dordrecht (Dubbeldam). Met dit essay wil ik dan ook laten zien dat Dordrecht alles in huis heeft om zich een waardige stad te noemen – iets wat ik mijn leeftijdsgenoten zelden hoor zeggen – en hoe de vele monumenten en gebeurtenissen niet louter behoren tot een rijk verleden, maar ook zeker tot op heden onze stad kenmerken.

Uit verschillende onderzoeksverslagen die ik enkele maanden geleden op mijn bureau kreeg gepresenteerd, bleek dat Dordrecht een saai en burgerlijk imago heeft, en dat met name jongeren en jongvolwassenen van mening zijn dat er in onze stad niet veel te beleven valt. In dit essay beschrijf ik enkele historische hoogtepunten waaruit blijkt dat Dordrecht bij uitstek een unieke, prachtige stad is waar niemand zich heeft verveeld of verveeld kan raken.

Dordt in het kort

Dordrecht is ontstaan aan een rivier genaamd de Thure, welke een zijtak was van de rivier de Dubbel. De oorspronkelijk naam van de stad was dan ook Thuredrit. De stad kreeg in het jaar 1220 stadsrechten van de Hollandse graaf Willem I, wat betekende dat de stad een eigen bestuur kreeg met wetgevende bevoegdheid. Dordrecht mag de oudste stad van Holland genoemd worden, wat niet betekent dat dit daadwerkelijk het geval is, maar de stad heeft wel zeker de oudste papieren.

Een ander hoogtepunt uit de lokale historie is te vinden in het Hof, achter de Augustijnenkerk. Hier werd in namelijk in 1572 de Eerste Vrije Statenvergadering van Holland en West-Friesland

gehouden, waarmee een begin werd gemaakt met de vrije en onafhankelijke Republiek der Nederlanden.

Opvallend is dat er drie rivieren samenkomen bij Dordrecht, te weten de Oude Maas, de Noord en de Beneden-Merwede. Bijzonder is dat dit drierivierenpunt het drukst bevaren waterknooppunt van Europa is. Gelegen op dit drierivierenpunt, is de karakteristieke stadspoort van Dordrecht, De Groothoofdspoort. De poort heeft zijn oorsprong in de veertiende en vijftiende eeuw, wat te zien is aan de gotische gewelven. Door verbouwingen in de zeventiende eeuw kreeg de poort een meer renaissance uiterlijk. Pas in 1618 werd er een toren op de poort geplaatst en boven de doorgang hangt de Maeght van Dordrecht.

Rampen

Onze stad is eeuwen geleden getroffen door enkele rampen. In 1421 werd onder andere Dordrecht opgeschrikt door een aantal dijkdoorbraken die bekend staan onder de naam Sint-Elisabethsvloed. Ten gevolge van deze ramp kwam Dordrecht op een eiland te liggen. De ramp zorgde ervoor dat tientallen dorpen verdwenen en duizenden mensen verdronken. Wel leverde het een mooi stukje natuur op, namelijk het natuurgebied de Biesbosch, al duurde dat nog tientallen jaren. Een andere ramp was de grote brand in 1457 die vijf dagen duurde. Deze begon in de Kleine Spuistraat en uiteindelijk werden tot aan de Grote Kerk 700 huizen verwoest.

Gouden Eeuw

Door de tolfheffing voor de scheepvaart kende Dordrecht al in de twaalfde eeuw een economische bloei. Honderd jaar later kregen de stedelingen het privilege dat alle goederen die in de buurt

werden aangevoerd, uitsluitend verhandeld mochten worden op de Dordtse markt. Hierdoor werd de stad een belangrijk knooppunt voor handelsactiviteiten. Later, in de veertiende eeuw, werd dit uitgebreid naar meerdere gebieden, waardoor de markt in Dordrecht alsmaar bleef groeien en het ertoe geleid heeft dat de Dordtse inwoners een Goude Eeuw beleefden.

Religieuze diversiteit

In Dordrecht zijn tal van sporen te vinden van verschillende religieuze groepen die zeer actief waren. Daarnaast is de gotische Grote Kerk nog altijd het paradepaardje van de stad, dat al van een grote afstand is te bewonderen. Deze kapittelkerk kent een zekere lange geschiedenis. Zo dateert de toren uit de twaalfde eeuw en was de bouw van de kerk in zijn geheel klaar aan het einde van de veertiende eeuw. Twee andere bekende kerken die een belangrijke rol hebben gespeeld in de Dordtse geschiedenis zijn de Nieuwkerk (parochiekerk) en de Augustijnenkerk (kloosterkerk). In de loop der tijd zijn er meerdere kleinere kerken bijgekomen.

Hoewel de katholieken de grootste religieuze groep waren vanaf de middeleeuwen, veranderde dat in de zestiende eeuw. Sinds 1560 werd namelijk het calvinistische gedachtegoed aangehangen. Dat heeft in den lande geleid tot een beeldenstorm, maar daar had onze stad nauwelijks last van. Sedert 1588 was het officieel verboden om de katholieke kerk aan te hangen en domineerde de gereformeerde kerk. Toch bleef er een minderheid trouw aan de katholieke kerk. Dordrecht was ook het centrum van de Reformatie. Zo werd in 1618-1619 de Nationale Synode gehouden die geleid heeft tot de uitgave van de Statenbijbel, de eerste bijbel in de Nederlandse taal en grondslag van het moderne Nederlands. Ook werd de calvinistische leer er vastgesteld.

Dat er diverse religieuze groepen actief zijn geweest blijkt uit een telling van 1815. Gereformeerden vormen de grootste groep gevolgd door de katholieken (rooms- en oud-), waarna enkele kleinere protestantse groeperingen komen en de Israëlieten vormden de kleinste minderheid.

Befaamde kunstschilders

Twee in Dordrecht geboren schilders die meer dan plaatselijke bekendheid hebben verworven, zijn Albert Cuyp en Ary Scheffer. Maar ook de werken van Godfried Schalcken, Aert Schouman en

Christiaan Schotel hangen in musea over de hele wereld. Daarnaast bracht Dordrecht een flink aantal Rembrandtlerlingen voort. Dat is bijzonder, aangezien onzeker is of Rembrandt ooit in Dordrecht is geweest. Eén van die leerlingen was Ferdinand Bol, die in 1636 bij Rembrandt in de leer ging. Dit gebeurde waarschijnlijk op aanraden van Jacob Cuyp (de vader van Albert), die veel Dordtse kunstschilders heeft opgeleid. Andere Dordtse kunstschilders die hun opleiding volgden of afronden bij Rembrandt waren Samuel van Hoogstraten, Nicolaes Maes, Jacobus Leveck, Arent Gelder en Abraham van Dijck. Ook de Dordtse schilders Cornelis Bisschop, Paulus Lesire en Benjamin Cuyp ondergingen Rembrandts invloed, zonder dat zij de werkplaats van Rembrandt hebben betreden. Het Dordrechts Museum bezit een aantal belangrijke werken van deze leerlingen, maar ook zijn etsen van Rembrandt te vinden in de collectie van het Dordtse Teekengenootschap Pictura. Deze laatste is opgericht in 1774 en daarmee één van de oudste tekengenootschappen van Nederland.

Een lust voor het oog

De Dordtse geschiedenis laat zien dat er in de stad altijd veel te beleven was. Zoals Wim de Bie eens zei: *“Wie het heden beoordeelt, moet over voldoende verleden beschikken.”* Ik wil mij hierbij volledig aansluiten. Mijns inziens dienen klagende Dordtenaren eens wat verder te kijken dan hun neus lang is. Ik ben het ermee eens dat er voor jongeren en jongvolwassenen relatief weinig te doen is dan in steden als Breda en Rotterdam. Zelf behoor ik ook tot deze doelgroep, maar ik ben van mening dat wij ons eigen karakter dienen te behouden en niet hoeven te concurreren met andere steden.

Vanuit de gemeente wordt veel gedaan om Dordrecht beter op de kaart te zetten. Zo streeft de gemeente er onder andere naar om een University College te openen, wat studenten aantrekt. Dit levert weer bedrijvigheid op en wordt de (binnen)stad nog levendiger. Ook met de komst van het Energiehuis, als huis voor de podiumkunsten, en een bioscoop kunnen we ons al helemaal niet meer vervelen. Hiermee wil ik duidelijk maken dat niet alleen de gemeente en haar partners streven naar een bruisender Dordrecht, maar dat de stad – met name de historische binnenstad – door haar rijk verleden al genoeg te bieden heeft voor jong en oud. Dordrecht is een unieke stad en daar mogen wij best trots op zijn. Zo was de stad getroffen door enkele rampen, maar kende zij ook periodes van sterke economische bloei waar ze in andere steden toentertijd erg jaloers op waren. Ook was Dordrecht het centrum van de reformatie en de geboortestad van kunstschilder Ary Scheffer die furore maakte in Parijs en wiens werken de tand des tijds hebben doorstaan. Wij kunnen nog eeuwen blijven teren op de bijzondere verhalen en genieten van de cultuurhistorische schatten van onze stad. Toch blijven klagende inwoners roepen dat er niks te doen is en willen zij meer. Mijn vraag aan hen is: wat wil je nog meer met zo'n rijk verleden?

Als er iets is dat het verleden leert is het dit: ga door. Ga door en maak van de toekomst nog meer verleden. (H. Brusselmans)